

Obrazac „Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu“

OSNOVNI PODACI

Ime i prezime	Marija Krstinić
Zvanje	Profesorica povijesti i njemačkog jezika
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	OŠ Split 3
Adresa elektroničke pošte	marija.krstinic@skole.hr
Naslov metodičkih preporuka	Kako znamo što su jeli stari Rimljani? (tema Rimsko društvo i svakodnevica)
Predmet (ili međupredmetna tema)	Povijest
Za međupredmetnu temu obavezno navesti u sklopu kojega nastavnoga predmeta se izvodi. <i>Dodatno može i sat razrednika ili izvannastavna aktivnost, ali najmanje jedan nastavni predmet je obavezan.</i>	
Razred	5. razred osnovne škole

OBVEZNI ELEMENTI

Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	POV OŠ A.5. 1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u starovijeku i starome vijeku.
Tijek nastavnoga sata	Uvodni dio- 10 min Učenici pomoći vježbe izrađene u Jigsawpuzzle alatu slažu fotografiju. Nakon slaganja pokušavaju pogoditi što je prikazano na fotografiji. Učenici će vjerojatno zaključiti da je riječ o nekakvoj posudi. Dalje se vodi razgovor o tome čemu je mogla služiti posuda (učenici bi trebali uočiti da

	<p>posuda ima rupice). Potom im se pokazuje druga <u>slika</u> na kojoj je vidljiva unutrašnjost posude. Učenici mogu u paru porazgovarati o tome što misle čemu je služila posuda te na temelju čega su to zaključili. Nakon iznošenja pretpostavki učiteljica objašnjava da je riječ o glirariumu-posudi u kojoj su Rimljani uzbajali puhove koje su jeli.</p> <p>Potom učitelj zapisuje ključno pitanje:</p> <p>Kako znamo što su jeli stari Rimljani?</p> <p>Središnji dio sata-30 min</p> <p>Analiza izvora- Učenici rade u parovima i to tako da je jedan učenik arheolog, a drugi povjesničar (individualni rad). Ispunjavaju radne lisitće izrađene u alatu wizer.me.</p> <p>Nakon odgovora na pitanja na radnom listiću, uspoređuju svoje odgovore na pitanja te zajednički sistematiziraju saznanja do kojih su došli. U paru zapisuju i pitanja na koja nisu dobili odgovor radeći na izvorima (npr. jesu li koristili pribor, koliko su obroka jeli itd.). Odgovore mogu potražiti kratkim istraživanjem putem interneta ili koristeći udžbenik (rad u paru).</p> <p>Oblikovanje naslovnice časopisa o rimskoj prehrani za djecu (rad u paru).</p> <p>Prezentacija naslovnica časopisa.</p> <p>Završni dio- 5 min</p> <p>U završnom dijelu se provodi vrednovanje za učenje pomoću aktivnosti 3-2-1.</p>
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Učenici pomoću vježbe izrađene u Jigsawpuzzle alatu slažu fotografiju. Nakon slaganja pokušavaju pogoditi što je prikazano na fotografiji. Učenici će vjerojatno zaključiti da je riječ o nekakvoj posudi. Dalje se vodi razgovor o tome čemu je mogla služiti posuda (učenici bi trebali uočiti da posuda ima rupice). Potom im se pokazuje druga slika na kojoj je vidljiva unutrašnjost posude. Učenici mogu u paru porazgovarati o tome čemu je služila posuda te na temelju čega su to zaključili. Nakon iznošenja pretpostavki objašnjavamo da je riječ o glirariumu-posudi u kojoj su Rimljani uzbajali puhove koje su jeli.</p> <p>Potom učitelj zapisuje ključno pitanje:</p> <p>Kako znamo što su jeli stari Rimljani?</p>

	<p>Učenici će analizom izvora u središnjem dijelu sata doći do odgovora na ključno pitanje. Radeći na izvorima usvojiti će procedure rada s izvorima te objasniti vrijednosti i ograničenja pojedinih vrsta izvora.</p> <p>Učenici rade u parovima i to tako da je jedan učenik arheolog, a drugi povjesničar. Prvi se dio rada odvija individualno („arheolozi“ rade na materijalnim povijesnim izvorima, a povjesničari na slikovnim i pisanim). Učenicima su pripremljeni radni listići u wizer.me alatu, koje mogu rješavati na tabletima. Nakon odgovora na pitanja na radnom listiću, uspoređuju svoje odgovore na pitanja te zajednički sistematiziraju saznanja do kojih su došli. U paru zapisuju i pitanja na koja nisu dobili odgovor radeći na izvorima (npr. jesu li koristili pribor, koliko su obroka jeli itd.). Odgovore mogu potražiti kratkim istraživanjem putem interneta ili koristeći udžbenik. Zatim trebaju osmisliti naslovnicu časopisa o rimskoj prehrani za djecu. Naslovnicu trebaju oblikovati tako da budu prikazane sva saznanja do kojih su došli radom na izvorima. Pri oblikovanju se mogu koristiti digitalnim alatima i/ili vlastitim crtežima. Na kraju slijedi prezentacija naslovica časopisa.</p> <p>Završni dio</p> <p>U završnom dijelu se provodi vrednovanje za učenje pomoću aktivnosti 3-2-1.</p>
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<p>Fotografija glirariuma u obliku puzzli za uvodnu aktivnost https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=22d6eb2bcad5&pieces=24</p> <p>Radni listić u Wizer. me alatu za arheologe https://app.wizer.me/preview/HPKTFW</p> <p>Radni listić u Wizer.me alatu za povjesničare https://app.wizer.me/preview/M5DMJE</p>
Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute	<p>Vrednovanje za učenje se provodi pomoću aktivnosti 3-2-1, tako da učenici zapišu 3 pojma koja su im jasna, 2 o kojima bi htjeli saznati više, te jedan koji im nije jasan.</p>
Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi	<p>Učenici kroz aktivnosti trebaju odgovoriti na problemsko pitanje <i>Kako znamo što su jeli stari Rimljani?</i>. Analiza izvora te njihovih vrijednosti i ograničenja potiče razvoj kritičkog mišljenja. Istraživački zadatak obuhvaća dodatno istraživanje o rimskim prehrambenim navikama (pribor za jelo, broj obroka, prostorije u kojima su jeli...).</p> <p>Kreativnost se potiče izradom naslovne stranice časopisa o rimskoj prehrani.</p>

Ministarstvo
znanosti i
obrazovanja

DODATNI ELEMENTI¹

Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>OŠ HJ A.5.1. Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.</p> <p>OŠ LK A.5.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom.</p> <p>Učiti kako učiti</p> <p>uku A.2.1. Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema.</p> <p>uku A.2.2. Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja.</p> <p>uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.</p> <p>uku D.2.1. Učenik stvara prikladno fizičko okružje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije.</p> <p>uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spremjan je zatražiti i ponuditi pomoć.</p> <p>Upotreba IKT</p> <p>ikt A.2.1. Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.</p> <p>ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.</p> <p>ikt A.2.3. Učenik se odgovorno i sigurno koristi programima i uređajima.</p> <p>Građanski odgoj i obrazovanje</p> <p>goo B.2.1. Promiče pravila demokratske zajednice.</p> <p>Osobni i socijalni razvoj</p> <p>osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.</p> <p>osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.</p> <p>osr B.2.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.</p> <p>osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.</p>
--	---

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnoga poziva. Nisu obvezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene metodičkih preporuka.

Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Kroz komunikaciju tijekom rada u skupini ostvaruje se korelacija s Hrvatskim jezikom. Korelacija s Likovnom kulturom se ostvaruje kroz izradu naslovne stranice časopisa.
Aktivnosti koje obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	<p>Učenicima s teškoćama radni listić se može prilagoditi korištenjem OMO fonta za disleksiju i skraćivanjem broja zadataka:</p> <p>1. U knjižnici pokušavaš pronaći još informacija o posudama za uzgajanje puhova. Želiš saznati jesu li Rimljani stvarno jeli puhove, te tražiš knjige u kojima bi mogao pronaći dokaz za to. Pronašao si kuharicu rimskog pisca Apicija iz 4. st. s brojnim receptima. U njoj si našao i ovaj recept:</p> <p>Puhovi, pune se svinjskim valjućima i samljevenim mesom puha s udova, s paprom, pinjolima i začinima. Zatim se peku u pećnici ili ispod peke.</p> <p>Prilagođeno prema Apicije o kuvanju, prev. Svetlana Slapšak (Zagreb: Latina et Graeca, 1989): 141.</p> <p>a) Što o rimskej prehrani saznaćeš iz ovoga izvora?</p> <p>b) Što ne saznaćeš iz ovoga izvora?</p> <p>2. Sada si odlučio proučiti slikovne izvore da bi doznao što više toga o rimskej prehrani. Pretražujući slike rimske mozaika, pronašao si jedan krasan mozaik. Pogledaj mozaik i odgovori na pitanja:</p> <p>a) Što si sve saznao na temelju mozaika?</p> <p>b) Na koja pitanja ne možeš dobiti odgovore proučavajući mozaik?</p>
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	Daroviti učenici mogu dodatno istražiti rimske fast food na primjeru thermopoliuma iz Pompeja.
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa	
Projektni zadaci (s jasnim scenarijima,	

opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)	
Poveznice na multimedijске i interaktivne sadržaje	<p>Fotografija glirariuma u obliku puzzli za uvodnu aktivnost https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=22d6eb2bcad5&pieces=24</p> <p>Radni listić u Wizer. me alatu za arheologe https://app.wizer.me/preview/HPKTFW</p> <p>Radni lisitić u Wizer.me alatu za povjesničare https://app.wizer.me/preview/M5DMJE</p>
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	<p>Beard, Mary. SPQR-Povijest starog Rima. Preveo Ivan Ott. Zagreb: Školska knjiga, 2016.</p> <p>Beard. Mary. Pompeji-Das Leben in einer römischen Stadt. Frankfurt am Main:Fischer Verlag, 2017.</p> <p>Fox, Robin Lane. Klasični svijet. Epska povijest Grčke i Rima. Zagreb: Naklada Ljevak, 2008.</p> <p>Bleicken, Jochen et. al. Povijest svijeta. Preveli Alka Škiljan, Hrvoje Šarinić, Drago Štajduhar, Melita i Milan Rakočević. Zagreb: Naprijed, 1971.</p> <p>Wasson, Donald L., „Roman Daily Life“, Ancient History Encyclopedia, 23.4.2018. https://www.ancient.eu/article/637/roman-daily-life/, tekst prevela M. Krstinić (posjet 14.10.2019)</p> <p>Makus Tomorad, Ivana. „Pompeji-grad zaustavljen u vremenu“, Stara povijest.eu. https://www.starapovijest.eu/pompeji-grad-zaustavljen-u-vremenu-2/, posjet 15. 10. 2019.</p> <p>Apicije o kuvanju. Prevela i priredila Svetlana Slapšak. Zagreb: Latina et Graeca, 1989.</p> <p>McDermott, Alicia, „New Scans of Ancient Pompeii Victims Reveal Great Teeth and Good Health“, Ancient Origins. https://www.ancient-origins.net/news-history-archaeology/new-scans-ancient-pompeii-victims-reveal-great-teeth-and-good-health-004051, posjet 15.10.2019.</p> <p>Pompeionline. https://www.pompeionline.net/, posjet 12.10. 2019.</p> <p>Pompeii in Pictures. https://pompeiiinpictures.com/pompeiiinpictures/index.htm, posjet 14. 10. 2019.</p>

Prilog- radni listići izrađeni u Wizer.me alatu

Arheolozi-radni listić

1. Zamisli da si arheolog koji odlazi u Pompeje u potrazi za odgovorima na pitanje što su jeli stari Rimljani. Iskopavajući ruševine Pompeja pronašao si nekoliko predmeta. Prvi predmet je keramička posuda koju smo vidjeli u uvodnom dijelu sata. Od prijatelja arheologa si saznao da je posuda imala poklopac i služila za uzgoj puhova. U Pompejima je pronađeno još puno takvih posuda. Na temelju informacija koje imaš promisli i odgovori:

- a) Koje informacije o prehrani Rimljana si saznao pomoću ovog izvora?
- b) Što ne možeš saznati iz ovog izvora?

2. Nakon toga si pronašao predmet na ovoj [fotografiji](#). Odgovori na pitanja:

- a) Što misliš što je na fotografiji?
- b) Što si zaključio o prehrani Rimljana pomoću ovog izvora?
- c) Koje ti informacije ne daje ovaj izvor?

3. Odlaziš u muzej Pompeja proučiti odljeve tijela stradalih stanovnika Pompeja. Naime, kada se dogodila erupcija mnogi stanovnici nisu uspjeli pobjeći i njihova je tijela prekrila lava. Kada je arheološka istraživanja Pompeja u 19. st. preuzeo talijanski arheolog Fiorelli razvio je tehniku stvaranja odljevaka stradalih Pompejanaca. Naime, on je udubine u vulkanskom pepelu u kojem su se raspala tijela nalio cementom i tako su nastali odljevi tijela.

Tvom se timu pridružuju i drugi znanstvenici, koji sa sobom donose i najnoviju tehnologiju. Jedan od takvih uređaja je i CT skener koji omogućava snimanje tijela pod cementom. Na ovom [linku](#) se nalazi slika CT snimke glave. Promotri zube osobe na fotografiji i odgovori:

- a) Je li ovaj čovjek imao dobre ili loše zube? Na temelju čega si to zaključio?
- b) Što možeš zaključiti o njegovoj prehrani na temelju zubi?
- c) Što o prehrani ne možemo saznati na temelju zubi?
- d) Što je znanstvenicima omogućilo da dođu do novih saznanja o rimskoj prehrani?

Povjesničari- radni listić

1. U knjižnici pokušavaš pronaći još informacija o posudama za uzgajanje puhova. Želiš saznati jesu li Rimljani stvarno jeli puhove, te tražiš knjige u kojima bi mogao pronaći dokaz za to. Pronašao si kuharicu rimskog pisca Apicija iz 4. st. s brojnim receptima. U njoj si našao i ovaj recept:

Puhovi, pune se svinjskim valjušcima i samljevenim mesom puha s udova, s paprom, pinjolima i začinima. Zatim se peku u pećnici ili ispod peke.

Prilagođeno prema Apicije o kuvanju, prev. Svetlana Slapšak (Zagreb: Latina et Graeca, 1989): 141.

- a) Što o rimskoj prehrani saznaješ iz ovoga izvora?
- b) Što ne saznaješ iz ovoga izvora?

2. Sada si odlučio proučiti slikovne izvore da bi doznao što više toga o rimskoj prehrani. Pretražujući slike rimskih mozaika, pronašao si jedan krasan mozaik. Pogledaj [mozaik](#) i odgovori na pitanja:

- a) Što si sve saznao na temelju mozaika?
- b) Na koja pitanja ne možeš dobiti odgovore proučavajući mozaik?

3. Nakon proučavanja mozaika, opet listaš Apicija. Čitajući nailaziš na jedan zanimljivi recept:

Poslastice na drugi način: razreži kruh na komade, skini koru i razlomi ih na veće komade. Namoči komade u mlijeku, isprži na ulju i zatim prelij medom, pa posluži.

Prilagođeno prema Apicije o kuvanju, prev. Svetlana Slapšak (Zagreb: Latina et Graeca, 1989): 115.

- a) Koje informacije o rimskoj prehrani saznaješ iz ovoga izvora?
- b) Čime su Rimljani zaslađivali svoja jela?
- c) Koje informacije ne možeš saznati iz ovog izvora?